

בית חנקין בכפר יהושע | מרחב מוזיאלי רב תחומי | הגלריה לאמנות

ארץ לא ארץ

מלני דניאל, אייל קנדי נעלם, שמן על בד, 2014, 85/70 ס"מ

בהשתתפות:

אהובה בן דרור
אורי קלוס
אלעד קופלר
דנה לוי
ניבי אלרואי
מלני דניאל
רינה בובראוגלו

אוצרות:

אילת הרצוולף
נטע הבר

סיורים מודרכים

בתערוכה:

31.7.20, 18.7.20

בשעות 12:00, 11:00

נעילת התערוכה:

22.8.2020

שעות פתיחה:

יום א' 15:00-09:00

שישי ושבת 13:00-11:00

או בתיאום מראש

054-7474510

052-6286290

www.beithankin.org

- מושג טעון, המכיל מרחבים פיזיים ועולמות פנימיים, נושא ערכים תרבותיים ואידיאולוגיים, ומעורר געגוע וכמיהה. לאורך שנות קיומה של האנושות - וביתר שאת מאז המהפכה התעשייתית - משתנה תפישת המרחב שלנו בקצב הולך וגובר. נראה כי השינויים המואצים הפכו למאפיין קבוע, המלווה בתחושת חוסר יציבות וערעור הזהות. בעת האחרונה, לצד משברים גלובאליים, כמו משבר האקלים, מלחמות ופליטות - מתקיימים במקביל גם חיים וירטואליים מהירים וסוערים במרחב הקיברנטי: מרחב ללא טריטוריה, שאין בו שמיים וארץ, ואשר מושגים כמו אמת וממשות מיטשטשים בו ונעלמים.

התערוכה מציגה תחושה של חיים על סף. נופים מומצאים, מקום-לא מקום, ארץ-לא ארץ. דרכי הביטוי, השונות מאמן לאמן, פורשות מנעד רחב של חווית המרחב. העבודות נעות לסירוגין בין מרחב אוטופי לדיסטופי, ומתארות זכרונות, דימויי מדע בדיוני, נופים פוסט אפוקליפטיים ואזכורים מיתולוגיים. למרות תחושות של דיסאוריינטציה, פירוק וניכור, מתקיים בתערוכה מופע סוער וצבעוני של יצירה אמנותית.

אורי קלוס

בראשית דרכו למד קלוס אצל הצייר אלי שמיר, ובתערוכתו הראשונה ב-2013 הוא הציג בעיקר דיוקנאות, שצוירו מתוך התבוננות ישירה באובייקט. בימים אלה הוא ממשיך את לימודיו בבצלאל.

העבודות בתערוכה מהוות פרשנות אישית ועכשווית לציורי ה"ואניטס" של תקופת הבארוק, שעסקו בציווי הנוצרי "זכור את יום מותך" (ממנטו מורי). ציוריו של קלוס מבטאים מחוזות פנימיים ורגשיים. רגעים של מפץ שנלכדו והוקפאו, מאירים את תהומות הנפש: אלימות פנימית, אבדן דרך, איון הגוף. בכל ציור מתואר מקטע מתוך רצף אינסופי של חלל כאוטי וחסר היגיון. החפצים בחלל אינם מצייתים לחוקי המשיכה, והפרופורציות ביניהם משובשות. גם נקודת המבט הלא שגרתית מחזקת את תחושת ההזרה.

ללא כותרת (זיתים), 2018, שמן על בד, 120/90 ס"מ

ללא כותרת (חלל), 2019, שמן על בד, 87/68 ס"מ

אהובה בן דרור (1990-1930)

בן דרור עברה להתגורר בכפר יהושע בשנות החמישים בעקבות נישואיה לחקלאי בן הכפר. בשונה מנשים אחרות בכפר, ובניגוד לאידאולוגיה ההתיישבותית באותה עת, היא בחרה בעבודת האמנות וסירבה לעסוק בחקלאות. במקביל לעיסוקה באמנות עסקה בהוראה בבית ספר, עד שפרשה והתמסרה באופן מלא לאמנות. היא למדה אמנות בבית הספר "אבני" ביפו, ובמדרשה לאמנות ברמת השרון. במהלך שנות השישים והשבעים יצרה עבור "משכית" בדי משי מצוירים ביד וצוירי באטיק, שסגנונם והמוטיבים החוזרים בהם היוו את הבסיס לציוריה בהמשך.

הציורים המוצגים בתערוכה נוצרו בשנות השבעים והשמונים, בשפה גרפית ובטכניקה ייחודית שפותחה על ידה. המצע הוא בד משי טבעי המודבק על עץ, והצבעים בהם השתמשה היו עטים אקריליים, שנועדו במקור לסימון טקסטיל. בשנת 1973, כאשר הציגה תערוכת יחיד במקסיקו סיטי, הופתעו מבקרי האמנות ממידת התאמתם של הציורים לסגנון המקומי, לדקורטיביות של המורלים (ציורי הקיר) המקסיקניים, ולמרחבים הארכיטקטונים הסוריאליסטיים של פדרו פרידברג המקסיקני.

בציוריה אין כמעט ביטוי לחיי הקהילה החקלאית שבתוכה התגוררה מרבית חייה. בשונה מרוח תקופתה, בן דרור לא ניסתה לתאר את ההרמוניה בין האדם לטבע, כמו בציוריהם של מודרניסטים ישראלים כדוגמת נחום גוטמן או יוחנן סימון. בתוך מרחבים מופשטים ודמיוניים, מכונסים בתוך עצמם תאים משפחתיים קטנים, ללא קשר עם סביבתם. לעתים הערים ריקות מאדם, ולעתים מהלכות בהן כצללים שיירות פליטים.

ללא כותרת, אקריליק על בד משי מודבק על עץ, 95/95 ס"מ

ללא כותרת, אקריליק על בד משי מודבק על עץ, 95/95 ס"מ

ללא כותרת, אקריליק על בד משי מודבק על עץ, 85/85 ס"מ

וידיאו 4:14 דקות, 2016, **Emerging From the Swamp**

דנה לוי

מזה שנים רבות מרותקת דנה לוי אל הקסם המסתורי של "חדרי הפלאות" (Cabinet of curiosities). בחדרים אלה אצילי אירופה הציגו לראווה, בצפיפות וללא מיון, שפע פריטים מעולמות תוכן שונים: פוחלצים, קונכיות, אבנים נדירות, מכשירים מדעיים, חפצים "אקזוטיים" מיבשות רחוקות, ועוד. חדרים אלה שיקפו סקרנות ופליאה אל מול העולם, ובה בעת היוו מפגן של כוח וניכוס.

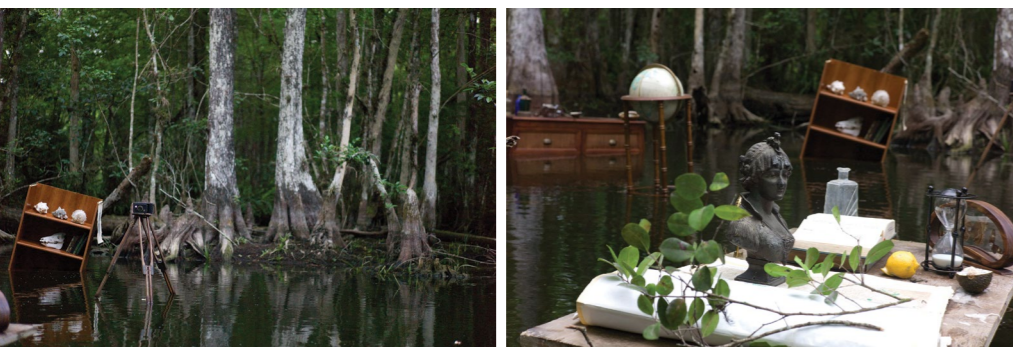
לוי חוקרת מוזאונים טבע היסטוריים ומתחקה אחר פרקטיקות השימור, המיון והתצוגה של האוספים. עבודות האמנות הנולדות ממחקרים אלה חושפות את התשתית האידאולוגית של מוסדות השימור, האיסוף והמיון למיניהם. את **Emerging From the Swamp** יצרה לוי בעת שהות אמן ב-AIRIE (Artist In Residence in Everglades), שמורת טבע באזור הביצות בדרום פלורידה.

"...העניין המתמשך שלי בחדרי פלאות היסטוריים, שלעתים קרובות כללו חפצים אקזוטיים מיבשות רחוקות שנאספו ביד מגלי ארצות, הוביל אותי לקרוא אודות מגלי הארצות האירופאים המוקדמים שפעלו באזור הביצות Everglades, בזמן שהות האמן שלי שם. קראתי כיצד הם חוו את הנוף הקשה הזה כעוין ובלתי אפשרי, בעוד הילידים שגשגו בו."

על שולחן העבודה הצף בביצה מונחים חפצים עתיקים כגון גלובוס, מדפי ספרים, מפות, פרוטומה, אוסף צדפים, גולגולת ועוד פריטים המייצגים את תשוקת האדם לחקור ולהבין עולמות, אך גם מהווים ביטוי לצבירת כוח. העבודה ממחישה

את הדינמיקה הסבוכה המתקיימת בין טבע לתרבות, בין מחקר מדעי לבין שליטה, ומציגה מטאפורה על התרבות האירופאית הקולוניאליסטית, הנסחפת ושוקעת בתוך ביצה שורצת יתושים ונחשים.

הצילומים באדיבות האמנית וגלריה ברורמן

אלעד קופלר

ללא כותרת, 2012, שמן על בד, 160/200 ס"מ

הבית אצל קופלר הוא מושא געגועים תמידי, והוא עוסק בו שנים רבות. ציוריו מתאפיינים בדחיסות רבה ובעומס צורני. הוא בונה והורס, מרכיב ומפרק, מסדר ופורע את המציאות. חוויית הפירוק עולה מתוך הדימויים, אך גם משפת הציור עצמה: ציוריו הם מעין קולאז' רב שכבתי המורכב מקרעי סגנונות ציוריים שונים. לצד צורות גיאומטריות ישרות, מופיעות משיכות מכחול חופשיות ואקספרסיביות, ובין כתמים אפוריים זועקים כתמי צבע פראיים.

"הוא כמו סלט, הציור שלי. הוא מבעבע מבפנים." (מתוך

שיחה עם טל לניר, קטלוג "טמפרטורות" 2012)

בציוריו המוקדמים הופיעו על הבד חללים אדריכליים עתידיניים ומנוכרים, שתוארו ע"י שימוש בפרספקטיבה רנסנסית יציבה. בעבודות מאוחרות יותר החלו להופיע בניינים המזכירים יותר את המציאות הישראלית, קרועים לגזרים ומפוררים, ומתוארים מתוך ריבוי נקודות מבט. המרחבים הארכיטקטוניים הרוסים וריקים מאדם, אך מייצרים מופע מרהיב של דינמיות וצבע. לצד חרדה מאסונות ומוות, מתקיים מעשה האמנות הבלתי פוסק, שופע חיות ומשגשג.

ללא כותרת, 2014, שמן על בד, 150/240 ס"מ

ניבי אלרואי

תהום מריאנה, 2019

טכניקה מעורבת, רדי מייד, עץ, בד, דיו

יצירותיה של אלרואי מתבססות על מחקרים מדעיים בתחומי הביולוגיה, האוקיינוגרפיה והאקולוגיה (אליהם התוודעה לעומק במסגרת תוכנית שהותאמן באוניברסיטה העברית בירושלים). בתערוכה מוצגות שתי סירות הלקוחות מתוך המיצב "תהום מריאנה" (מוזיאון הרצליה, 2019) שתיאר את העולם לאחר חורבן אקולוגי. נקודת המוצא

לתערוכה הייתה הספר "ההכחדה השישית" של אליזבת קולברט, הצופה שהעולם ייכחד ב־2150, לאחר שיוצף בגלל הפשרת הקרחונים.

הסירות נבנו מפריטים שאספה האמנית על חוף הים, ומחפצים שקיבצה לאורך זמן. איגודם יחד יוצר הזרה ותחושת שיבוש. הרכבתם לכדי סירות בדיוניות מטעין אותם בחיים ובמשמעות חדשה, ומצביע על עתיד אפשרי בעולם שאחרי ההכחדה. אלרואי אינה מקוננת על מה שאבד, אלא מצביעה על אפשרות של עולם חדש, שיצמח מתוך הררי הזבל וכהמשך למצבורי הידע והתרבות ששרדו.

"אני רואה בזה הזדמנות אדירה. אני חושבת על זמן שבו נולדת תרבות חדשה על חורבות כל התרבות והחפצים שאנחנו משאירים מאחורינו; על מחזור חיים שבו נעלמות הפרדות בין חי, צומח ודומם ונוצרים אורגניזמים חדשים מכל מה שהשארגנו אחרינו. זו מחשבה על החיים היום, כמו משקפת זמן, מבט חזרה על הזמן שלנו משנת 2150. זאת עבודה על עכשיו, לא על העתיד. על כל מה שאנחנו משאירים אחרינו." (מתוך ראיון לחגית פלג רותם, פורטפוליו, 2019).

הצילומים מתוך התערוכה "תהום מריאנה" במוזיאון הרצליה ב-2019. אצרה את התערוכה: איה לוריא

מלני דניאל

מלני דניאל נולדה בבריטיש קולומביה, קנדה. לכמה מבני משפחתה שורשים ב"אומות הראשונות" (ילידים אבוריגינים). היא עלתה לישראל לפני כעשרים שנה, ובעשור האחרון קבעה מגוריה ביפו, עיר המשלבת תרבות יהודית וערבית.

דניאל בוראת מרחבים דמיוניים, בהם היא אורגת יחד דימויים, סמלים ומוטיבים מתרבויות שונות. כל אלה משקפים את זהותה הרב-ממדית, את חוויית ההגירה ואת מורכבותו של המקום שבו היא גרה. בעבודותיה חוזרים דימויים מנופי ילדותה בקנדה, בעיקר טבע פראי ויערות, ומוטיבים מהתרבות הילידית הקנדית, כמו טוטמים וישויות מיתולוגיות.

נוף היערות של דניאל לא מייצג זיכרון ילדות נוסטלגי, אלא מקום של תלישות, זרות וסכנה. היא מציירת סיפורים שבהם נוכח תמיד המתח שבין האדם לסביבה.

בציור **Moonshine of the Yellow Beards** מתואר "צהוב זקן" (כינוי של הילידים באמריקה לאדם האירופאי) רוכן מעל "מון שיין" (מזקקת אלכוהול ביתית מחתרתית). ממולו ניצב ומשקיף על מעשיו הטוטם, הסמל המיתי של כוחות היער. אזכור ה-Moonshine מתייחס לתרבות האלכוהול שהביאו איתם האירופאים, שהייתה אחד מגורמי ההרס של החברה הילידית בצפון אמריקה.

בציור "אייל קנדי נעלם", רקום גופו של האייל כשמיכת טלאים (quilt) המוכרת מהתרבות העממית הצפון אמריקאית; אך הערבסקה הגאומטרית המופיעה בשמיכה לקוחה מתרבות העיטור המוסלמי. כמו במלאכת הטלאים, תופרת דניאל ומאחה סימבולים מתרבויות שונות, ומתיכה יחד את הזיכרון והפנטזיה, הזר והמוכר, לכדי עולמות הזויים ומרהיבים.

Moonshine of the Yellow Beards, שמן על בד, 2013, 180/150 ס"מ

רינה בובראוגלו

בובראוגלו, ילידת איזמיר שבטורקיה, עלתה לארץ בשנת 1976 בהיותה בת חמש עשרה. נופי טורקיה, חופי הים האגאי, המרקמים, השפה, הריחות והצבעים נשארו טבועים בה ומשתלבים בעבודתה האמנותית.

בובראוגלו עובדת כמרצה וכמטפלת באמנות, המתמחה בטיפול בטרואמה על רקע אזורי אסון וקונפליקטים. במסגרת עבודתה זו היא שבה ומבקרת במחוזות ילדותה.

בתערוכה מוצגות עבודות בטכניקה מעורבת המשלבת צבעי מים, אקריליק, דיו וקולאז'ים על מצעים שונים. כל עבודה מאופיינת בפאלטה צבעונית ובמקצב ייחודי משלה. עבודותיה צומחות מתוך חוויה אישית. תהליך העבודה איננו מנוסח מראש, והוא נרקם בהדרגה, בעבודה רב שכבתית, מתוך מאגר של אסוציאציות וזכרונות, ללא סיפור סדור, וללא הגדרת זמן ומקום.

מקצב, 2015
צבע מים, 39/27 ס"מ

sketch book, 2018
פנדה ועפרון על נייר, 33/29 ס"מ

ערפל, 2019
צבע מים ודיו על נייר, 22/32 ס"מ

אודות בית-חנקין:

בית חנקין הוקם ע"י מנחם זהרוני בשנת 1950 כמרכז ללימודי טבע ומולדת, בהתאם לתפישה החינוכית ולאידאולוגיה הציונית-חקלאית של ימי קום המדינה.

"עם ייסוד מכוננו, הנחנו שעיקר פעולתו - השכלת הרבים בידיעת הארץ וטיבעה... בית יהושע חנקין נועד לצרכי לימוד, להרבצת תורה לעם, למען ידע את האדמה אשר עליה הוא דורך וכדי שירגיש בעקבות אבותיו, שיצרו בחייהם בארץ זו את ייחודה בעולם."*

לפני כארבע שנים, לאחר שנים רבות שבהן היה סגור, נפתח המקום מחדש על ידי עמותה הפועלת לשימור

המבנה ההיסטורי, ולפיתוח פעילות תרבותית וחינוכית במקום. המבנה המרכזי, שהיה מוזיאון לטבע - מיועד לשימור. מוצג בו אוסף רב-תחומי הכולל פוחלצים ושלדים של עופות ויונקים ארץ ישראליים, מגוון עשיר של צמחים מיובשים ומוצגים גאולוגיים והיסטוריים מסביבת עמק יזרעאל.

אחד החללים, אולם "יד מיכאל" הוסב לגלריה לאמנות עכשווית, בה מוצגות תערוכות יחיד ותערוכות קבוצתיות, המתייחסות לאוספי המוזיאון ולערכי המקום.

* מתוך מאמר של מנחם זהרוני, בחוברת "ידיעות המכון" מס' 14, 13.11.1953 בהוצאת ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל, בית שטרמן בעין חרוד, והמכון לידיעת המולדת (בית חנקין) בכפר יהושע.